

Çocukluk Algısı

Kültürel ve Tarihsel Perspektiften
Çocuğun Dünyası ve Hakları

Neşe DURAN

Bahar ÖZET



Neşe DURAN - Bahar ÖZET

ÇOCUKLUK ALGISI
Kültürel ve Tarihsele Perspektiften Çocuğun Dünyası ve Hakları

ISBN 978-625-5964-43-4

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2025, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 2000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Şubat 2025, Ankara

Yayın-Proje: Selcan Durmuş
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Ay-bay Kırtasiye İnşaat Gıda Pazarlama ve Ticaret Ltd. Şti.
Çetin Emeç Bulvarı 1314. Cadde No: 37A-B Çankaya/ANKARA

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 46661

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi
Macun Mahallesi 204 Cad. No: 141/33, Yenimahalle/Ankara
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: yayinevi@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

YAZARLAR HAKKINDA

Neşe DURAN

İstanbul Gedik Üniversitesi Çocuk Gelişimi Programı'nda öğretim görevlisi olarak görev yapmaktadır. Çocuk gelişimi alanında derin bilgi birikimi ve geniş deneyime sahip olan Duran, çocukların sosyal, duygusal, fiziksel ve bilişsel gelişimlerini desteklemek amacıyla yenilikçi eğitim programları geliştirmiş ve ilgililere rehberlik edecek kaynaklar hazırlamıştır. Gelişim ve eğitim projeleri, akademik çalışmalar ve sosyal sorumluluk projeleriyle çocukların gelişimsel ihtiyaçlarına katkı sağlamayı hedeflemektedir. Çocuklarda yaratıcılığın gelişim süreci ve okul öncesi eğitimde sanatın önemini ele aldığı “Çocuklarda Yaratıcılık ve Sanat: Gelişim, Eğitim ve Pedagojik Yaklaşımlar” adlı kitabı çocuk gelişimi alanında önemli bir kaynak niteliğindedir. Ayrıca, “Dramada Kullanılan Yöntem ve Teknikler” başlıklı çalışmasında drama tekniklerinin çocukların sosyal ve duygusal gelişimine katkısını açıklamış; “Çok Kültürlü Eğitimde Yaşanan Zorluklar ve Kazanımları” başlıklı bölümde çok kültürlü eğitimde karşılaşılan uyum sorunlarını ve kazanımları tartışmıştır. “Davranış Bozuklukları ve Çocuk Resimlerinin Analizi” çalışmasıyla ise çocukların resimlerinden davranışsal ve duygusal ipuçları elde etmenin yöntemlerini ele almıştır.

Duran, kaynaştırma eğitimi alanında yaptığı akademik çalışmalarda, Türkiye'deki kaynaştırma eğitiminin yasa ve uygulamalar arasındaki uyumunu değerlendirmiş, kaynaştırma eğitiminin çocukların gelişim süreçlerine etkisini inceleyerek uygulamaya yönelik çözüm önerileri sunmuştur. Ayrıca, kaynaştırma uygulamasının çocukların gelişimsel boyutuna etkilerini ele aldığı diğer çalışmasında, özel gereksinimli çocukların karşılaştığı zorluklara yönelik stratejiler geliştirmekte ve eğitimciler için pratik çözüm önerileri sunmaktadır. Ayrıca, çocuk gelişimi alanına çeşitli uluslararası kongrelerde sunduğu bildirilerle de önemli katkılarda bulunmuştur. Bu bildirilerde, çocuk gelişimi bölümü öğrencilerinin psikolojik ihtiyaçlarının demografik özelliklerle ilişkisi, çok kültürlü eğitimin bireysel farkındalık üzerine etkileri, lise öğrencilerinin sosyal medya algıları ve akran zorbalığının çocuklar üzerindeki etkileri gibi konuları ele almıştır. Evlat edinme süreçleri ve kaynaştırma eğitiminin hukuki çerçevesi üzerine yaptığı araştırmalarla, çocukların eğitimde eşit fırsatlara erişimini destekleyecek öneriler sunmaktadır.

Duran, REDU platformunda “Erken Çocukluk Döneminde Doğa ve Fen Eğitimi,” “Çocuklar İçin Drama,” “Ergenlik Dönemi ve Beden Değişiklikleri,” ve “Psikodinamik Etkileriyle Çocuklarda Cinsel Gelişim” gibi eğitimlerle uzmanlara rehberlik etmektedir. Bu eğitimlerle çocuk gelişiminde teorik ve uygulamalı yaklaşımlar sunarak eğitimcilerin ve ailelerin çocukların bireysel gelişimlerini desteklemesine katkı sağlamaktadır. Her yıl düzenli olarak kendi öğrencileriyle yürüttüğü sosyal sorumluluk projelerinde, çocukların eğitimde eşit fırsatlara erişimini desteklemeyi ve toplumun çocuk gelişimi konusundaki farkındalığını artırmayı amaçlamaktadır. Üniversite çalışanları ve akademisyenlere yönelik verdiği teorik ve uygulamalı eğitimlerle katılımcıların çocuk gelişimi alanındaki bilgi ve becerilerini artırmayı amaçlayan Duran, uluslararası akademik toplantılarda alandaki gelişmeleri yakından takip ederek bilgi birikimini meslektaşlarıyla paylaşmaya devam etmektedir.

İstanbul Gedik Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-8920-8577

Bahar ÖZET

1984 yılında İstanbul’da doğan Bahar ÖZET, 2007 yılında Boğaziçi Üniversitesi Kimya Öğretmenliği Bölümünden birincilikle mezun olmuştur. 2008 yılında evlenmiştir ve üç kız çocuğu olduktan sonra onları en iyi şekilde yetiştirebilmek için çocuk gelişimi konusunda uzmanlaşmak istemiştir. 2020 yılında Gelişim Üniversitesi Çocuk Gelişimi Bölümünden mezun olmuş ve ardından aynı alanda yüksek lisansını yapmıştır. Oyun ve masal terapisi eğitimlerine katılmış ve başarıyla tamamlamıştır. Aydın Üniversitesinde Çocuk Gelişimi doktora yaparak eğitimine devam etmektedir.

Çocuk Gelişimi Uzmanı ve Montessori eğitmeni olan Özet, çocuk gelişiminde eğitsel yaklaşımların önemini vurgulamayı, çocukların bilişsel, sosyal, duygusal ve motor gelişim alanlarını desteklemeyi hedefleyerek çeşitli bilimsel çalışmalar yapmıştır. Çocukların ifade edemedikleri duygularını resimlerine yansıttıklarını düşünen Özet, yüksek lisans tezinde pandemi sürecinde çocukların okul ortamlarından uzak kalmalarının sosyal gelişimlerine etkisini resim analizleri arayıcılığı ile incelemiştir. Ayrıca kendilerini sözlü olarak ifade etmekte zorlanan çocuklarla resim-duygu-renk bağlantısı üzerine çalışması mevcuttur.

Eğitim ortamlarında kullanılan teknolojik aletlerin çocuklara olan faydalarını ve zararlarını araştıran Özet, eğitimde kullanılan tüm ekipmanların bilinçli ve amacına uygun kullanılması gerektiğinin altını çizmektedir.

Önyargıları kırmak, eğitimde eşitliği sağlamak ve farklılıklara saygı kapsamında çokkültürlü eğitimin önemine inanan Özet, bu konu ile ilgili bilimsel çalışmalar yayınlamış ve kongrelere katılmıştır. Ayrıca Çocukların özellikle sosyo-duygusal gelişimi destekleyen ve sosyal becerileri kazanımını sağlayan Kimlikli Bebekler Yaklaşımı eğitimini almış, yaklaşımın çocuklara ve öğretmenlere sağladığı faydalar ile ilgili bilimsel çalışmalar yayınlamıştır.

Okul ortamlarında öğrencilerin birbirlerine olan olumsuz tavırlarından etkilenen Özet, akran zorbalığını önlemek amacıyla araştırmalar yapmıştır. Öğrencilerin görüşlerine değer vermiş ve çalışmasında onların ağzından karşılaşılan akran zorbalığı türlerini, önleyici müdahalelerin neler olması ve nasıl uygulanması gerektiğini dinlemiştir.

Çocukların gelişimlerinin bütüncül bir şekilde desteklenmesi gerektiğini, genetik ve çevresel faktörlerin çocuğun gelişimini etkilediğini ve her çocuğun kendine has yapısı olduğunu düşünen Özet, çocuk gelişiminde eğitsel yaklaşımların önemini vurgulamak ve farkındalık kazandırmak adına çalışmalarına devam etmektedir.

İstanbul Aydın Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-0156-6017

ÖN SÖZ

Çocukluk, tarih boyunca değişken ve çok boyutlu bir kavram olarak karışımıza çıkmaktadır. Çocuklara yönelik toplumsal algılar, onların eğitimdeki yeri, hakları ve korunma biçimleri her dönemde farklılaşmış, kültürel ve hukuki çerçeveler içinde yeniden şekillenmiştir. Bugün çocukluğa dair sahip olduğumuz anlayış, geçmişten gelen sosyolojik, psikolojik ve hukuki dönüşümlerin bir sonucudur.

Bu kitap, çocukluk kavramının tarihsel süreç içerisindeki değişimini disiplinler arası bir bakış açısıyla ele almaktadır. Antik Yunan'dan Orta Çağ'a, Sanayi Devrimi'nden modern çağın çocukluk anlayışına kadar geniş bir yelpazede, çocukluk algısının nasıl şekillendiği, eğitim sistemlerine nasıl yansıdığı ve çocuk haklarının nasıl geliştiği kapsamlı bir şekilde analiz edilmektedir. Hukuk, psikoloji, sosyoloji, tarih ve eğitim bilimleri gibi farklı alanlardan beslenen bir çerçeveye ele alınan bu çalışma, çocukluğun yalnızca bireysel değil, toplumsal bir olgu olarak nasıl anlam kazandığını ortaya koymaktadır.

Kitabın ilk bölümleri, çocukluk kavramının tanımlarını, tarihsel süreçte çocuklara yönelik bakış açılarındaki değişimleri ve farklı disiplinlerin bu kavrama nasıl yaklaştığını ele almaktadır. Daha sonra, çocuk haklarının gelişimi, çocuk refahı politikaları ve çocukların toplumsal konumları incelenerek, günümüz çocukluk anlayışına nasıl ulaşıldığı değerlendirilmiştir. Kitabın ilerleyen bölümlerinde, uluslararası çocuk hakları belgeleri, eğitim sistemleri ve çocukların toplumsal yaşama katılımına dair politikalar üzerinde durulmuş, küresel raporlar ve güncel göstergeler ışığında çocukluk kavramının günümüz dünyasındaki yeri detaylandırılmıştır.

Bu kitap, çocukluk üzerine çalışan akademisyenler, eğitimciler, hukukçular ve araştırmacılar için kapsamlı bir başvuru kaynağı niteliğindedir. Ayrıca, çocukların tarih boyunca hangi süreçlerden geçerek bugün sahip oldukları hak ve konuma ulaştığını anlamak isteyen herkes için derin bir perspektif sunmaktadır. Geçmişin izini sürerek, çocuklara dair politikaların, eğitim anlayışlarının ve toplumsal yaklaşımların nasıl şekillendiğini görmek, geleceğe yönelik daha bilinçli adımlar atmak için kritik bir öneme sahiptir.

Çocukluğun tarihsel ve toplumsal evrimini anlamak, sadece akademik bir araştırma konusu değil, aynı zamanda çocukların iyi olma halini desteklemek ve haklarını güçlendirmek için bir gerekliliktir. Dolayısıyla bu kitap yalnızca geçmişin açıklamakla kalmamakta, çocukların gelecekte daha iyi koşullarda yaşamalarını sağlamak adına bir farkındalık yaratmayı amaçlamaktadır.

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	vi
-------------	----

1. BÖLÜM

Türk Hukukunda Çocuk Tanımı ve Tarihsel Evrimi	2
Disiplinler Arası Çocukluk Tanımları	4
Hukukçular	4
Biyologlar	4
Psikologlar	5
Tarihçiler ve Antropologlar	5
Çocukluk Kavramı ve Tarihsel Süreci.....	5
Philippe Aries'in Çocukluk Tarihine Katkıları.....	6
Çocuk ve Çocukluk Arasındaki Ayrım	6
Çocukluk Algısının Değişimi	7
Çocukluk Kavramının Ele Alınması: Çeşitlilik, Değişim, Karmaşıklık	7
Çocukluk Algısının Toplum ve Zaman İçindeki Değişimi.....	8
Batı Dışı Toplumlarda Çocukluk Kavramı.....	9
Çocukluğun Sosyal ve Kültürel Kökleri.....	9
Çocukluğun Toplumsal Değeri ve Adalet Anlayışı.....	10
Tarihsel Perspektifler.....	11
Antik Yunan'da Çocukluk ve Eğitim	11
Orta Çağ Döneminde Çocukluk	12
Orta Çağ Döneminde Çocuk İşçiliği ve Çocuk Ölümleri.....	13
İslamiyet Öncesi Türk Topluluklarında Çocuklar.....	13
Orta Çağ İslam Dünyasında Çocukluk ve Eğitim.....	14
Modern Dönem ve Çocukluk.....	14
Sanayi Devrimi Sonrası Çocukluk	15
John Locke ve Çocuk Gelişimi.....	15
Jean Jacques Rousseau ve Eğitim Felsefesi	16
Çocuk ve Çocukluk Kavramı-Genel Yorum.....	16
Kaynaklar.....	18

2. BÖLÜM

Çocuk Refahı: Bütüncül ve Çocuk Refahını Artırmak İçin	
Ulusal Politikalar	21
Yaşama Hakkı ve İyilik Hali	22
Çocukların İyilik Halini Desteklemek İçin Yapılabilecek Çalışmalar	24
Eğitim ve Psikososyal Destek	24
Sağlık Hizmetlerine Erişim	24
Koruyucu Hizmetler ve Güvenli Alanlar	25
Toplumsal Katılım ve Farkındalık	25
Sokakta Yaşayan Çocuklara Özel Destek	25
Çocukların İyilik Halini Engelleyen Faktörler	25
Çocuk İşçiliği	26
Çocuk Yoksulluğu	27
Çocuk İstismarı	28
Çocuğun Coğrafyası	29
Çocuk Coğrafyası: Psikolojik ve Sosyolojik Yaklaşımlar	30
Çocuk Coğrafyasının Temel Temaları ve Gelişim Alanları	31
Çocukların Gündelik Mekanları: Çocukların Kendi Alanını Yaratması	32
Çocuğun Coğrafyası- Genel Yorum	34
Kamusal Alanlarda Çocuk Deneyimleri	36
Çocukların Kamusal Alanlardaki Deneyimleri: Kültürel	
Farklılıklar ve Güncel Sorunlar	40
Çocukların Kamusal Alanlardaki Deneyimlerinin Geliştirilmesi	41
Çocukları Planlama Sürecine Dahil Etmek	41
Çeşitli ve Güvenli Oyun Alanları Oluşturmak	41
Yeşil Alanları Artırmak	41
Ulaşımı Kolaylaştırmak	42
Ebeveynleri Desteklemek	42
Okullarda Eşitsizlik ve Ayrımcılık: Çocukların Mekânsal	
Deneyimleri Üzerindeki Etkileri	42
Kaynaklar	43

3. BÖLÜM

Çocuğun Hakları.....	47
Çocuk Haklarının Gelişimi: Çocuk Hakları Bildirgesi	49
Çocuk Hakları Temelli Bakış Açısıyla Çocukların Korunması ve Gelişimi.....	49
Günümüzde Çocuk Hakları.....	50
Sağlık Hakkı	50
Eğitim Hakkı.....	51
Sosyal Güvenlik ve Yeterli Yaşam Standardı Hakkı.....	52
Yaşama, Hayatta Kalma ve Gelişme Hakkı.....	52
Katılım Hakkı.....	53
Bilgiye Erişim Hakkı	53
Dinlenme, Oyun Oynama, Boş Zaman Değerlendirme ve Eğlenme Hakkı.....	54
Hiçbir Şiddete Türüne Maruz Kalmama Hakkı	54
Ayrımcılığa Uğramama Hakkı.....	54
Temiz, Sağlıklı ve Sürdürülebilir Bir Çevre Hakkı.....	55
Çocuk Hakları Kapsamında Toplumsal Değişim.....	55
Kaynaklar.....	59

4. BÖLÜM

Dünya Geneline Oluşturulan Çocuk Raporlarına Genel Bakış.....	62
UNICEF Tarafından Yayınlanan Çoklu Krizde Çocuklara Yönelik Beklentiler	62
Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) Tarafından 2023 Yılında Yayınlanan UNCHR Eğitim Raporu- Potansiyeli Ortaya Çıkarmak	63
UNICEF Tarafından 2023 Yılında Yayınlanan Avrupa ve Orta Asya'da Çocukların Durumu	64
OECD Tarafından 2023 Senesinde Yayınlanan Bir Bakışta Eğitim 2023'te "Türkiye"	65
Global Business Coalition for Education Tarafından 2023 Senesinde Yayınlanan Okul Öncesi Eğitiminde Yatırım İçin İş Senaryosu.....	67
UNICEF Tarafından 2023 Yılında Yayınlanan Erken Öğrenmeler ve Gelişimi Destekleyecek Pedagojik Öneriler.....	68
European Commission Tarafından 2023 Yılında Yayınlanan Avrupa'daki Okullarda Çeşitliliğin ve Katılımın Teşvik Edilmesi	69

OECD Tarafından 2023 Yılında Yayınlanan PISA 2022 Sonuçları (Cilt I) Eğitimde Öğrenim ve Eşitliğin Vaziyeti	70
The World Bank Tarafından 2023 Yılında Yayınlanan İvme Kazanmayı Öğrenme	72
European Commission Tarafından 2023 Yılında Yayınlanan Avrupa Eğitim Sistemlerinin İzlenmesi İçin Yapısal Göstergeler-2023.....	73
European Commision tarafından 2023 Tarihinde Yayınlanan Avrupa'da Eğitim ve Öğretim Sistemlerinin İzlenmesine Yönelik Yapısal Göstergeler 2023.....	74
UNICEF Tarafından 2023 Yılında Yayınlanan İklimi Değişmiş Çocuk.....	75
Dünya Geneline Oluşturulan Çocuk Raporları Işığında Genel Yorum.....	76
Kaynaklar.....	78

1. BÖLÜM

Çalışmanın Kapsamı ve Önemi: “Çocuğun iyilik hali”, günümüz dünyasında giderek artan zorluklarla başa çıkma becerisini belirleyen önemli bir kavramdır. 2023/2024 ulusal ve uluslararası güncel eğitim raporları, çocuk haklarına ilişkin maddeler, çocukların eğitim, sağlık, güvenlik ve genel refah durumlarını değerlendirerek bu konuda önemli bulgular sunmaktadır. 2023/2024 eğitim raporları, çocukların karşılaştıkları zorlukları ve bu zorluklarla mücadelede izlenen politika ve stratejileri açıkça ortaya koymaktadır.

Bu çalışma, ulusal ve uluslararası eğitim raporlarında yer alan verileri dikkate alarak çocukların iyilik halini iyileştirmeye yönelik stratejileri, çocukların hakları doğrultusunda hukuki boyutları da ele alarak incelemeyi amaçlamaktadır. Özellikle, ülkemizde ve dünya genelinde göç hareketlerinin artması, savaşların yaygınlaşması, iklim değişikliği, ekonomik krizler ve kaynakların tükenmesinin sonuçlarında çocuk işçiliği, çocuk yoksulluğu ve çocuk istismarı gibi faktörlerin meydana gelmesi, çocukların iyilik halini olumsuz etkileyen önemli faktörler arasında yer almaktadır. Çocukların eğitim, sağlık, güvenlik ve refah durumlarını iyileştirmek için etkili stratejiler geliştirilmesi, çocukların sağlıklı ve başarılı bir geleceğe sahip olmalarını sağlamak adına büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda bu çalışma, ulusal ve uluslararası düzeydeki politika ve stratejiler ışığında çocukların iyilik halini iyileştirebilmek için bugün ve yarın neler yapılabilir? Sorusuna cevap aramayı hedeflemektedir.

Genel konuya geçmeden önce, Türk hukukunda çocuk tanımı ve tarihsel evrimi başlığına, çalışma kapsamında çocukların yaşadığı toplumsal süreçleri anlamak, çocukların iyi olma halini iyileştirmeye yönelik neler yapılabileceğini belirlemek ve sonuç olarak çocukların toplumsal konumlarını anlamamıza yardımcı olması bakımından temel oluşturacağı düşünülmektedir.

1. Türk Hukukunda Çocuk Tanımı ve Tarihsel Evrimi

Türk hukukunda “5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu”na göre, çocuk, 18 yaşını doldurmamış kişi şeklinde tanımlanmaktadır. Bu tanıma göre, 18 yaşından küçük olanlar, evlenmiş olsalar dahi çocuk koruma programına alınabilirler. İlgili düzenleme, çocukların korunması ve haklarının güvence altına alınması amacıyla yapılmıştır (Zorlu, 2013). Bir diğer kanuna bakıldığında, “Türk Ceza Kanunu’nun 6. Maddesi”nde çocuk, 18 yaşını doldurmamış kişi olarak tanımlanmıştır. Bu tanım, çocukların suç ve ceza sorumluluğu ile ilgili hükümlerin belirlenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Ayrıca, uluslararası sözleşmeler Türk hukukunda önemli bir yer tutmaktadır ve ulusal mevzuata aykırı olmaları durumunda “Anayasa Mahkemesi”ne başvuramamaktadırlar. Bu durum, Türkiye’nin uluslararası sözleşmelerle yükümlülüklerini yerine getirme ve uluslararası hukuku iç hukuka entegre etme ilkesine dayanmaktadır. Dolayısıyla, “Türk Ceza Kanunu”ndaki çocuk tanımı ile uluslararası sözleşmeler arasındaki çocuk tanımının uyum sağlaması önemlidir. Bununla beraber “Anayasa Mahkemesi”, “ulusal mevzuat” ile uluslararası taahhütler arasındaki uyumu gözetmektedir (Atar, 2021). Ülkemizin taraf olduğu “BM Çocuk Hakları Sözleşmesi” de, çocuğu “on sekiz yaşından küçük insan” olarak tanımlamaktadır. “Türk Medeni Kanunu”na göre, çocukluk dönemi reşitliğe erişmeyle beraber son bulur ve reşitlik, belirli bir psikolojik ve biyolojik olgunluğa erişme (Zorlu ve Bilgin, 2024) anlamına gelmektedir. “Medeni Kanun” un ilgili maddelerine göre, 18 yaşını tamamlayanlar reşit kabul edilirken, 15 yaşını dolduranlar anne ve babalarının rızası ve